

קונטרס

אלהא דמאיר ענני

אודות גדול אדונינו, וצבי עדינו, האי תנא דידן, התנא האלהי, המנורה המאירה
והטהורה, זה האיש מרעיש הארץ מרגזי ממלכות, רבי מאיר בעל הנס זיע"א,
השוכן כבוד בעירנו עיר הקודש טבריא תובכ"א

חנני ה' ברחמיו וברוב חסדיו

הצב"י דוד ברדא ס"ט

מחבר הספר שו"ת "רביד הזהב" ארבעה חלקים, ועוד.

חונה פה עיר הקודש טבריא תובכ"א

אלהא דמאיר ענני

כל הזכויות שמורות

ניתן להשיג את הקונטרס

אצל המחבר:

דוד ברדא

ת"ד 2200 טבריא

פלאפון: 05255 19062

טלפקס: 058-445-6042

לזכר עולם יהיה צדיק

חוברת זו יצאה לאור על ידי
ידידינו היקרים והנכבדים,

משפחת סמאג'א הי"ו

לעילוי נשמת

הרב הגאון רבי **חיים סמאג'א זצ"ל**

הרב הראשי לטבריה

תנצב"ה

זכות רבי מאיר בעל הנס זיע"א, תעמוד לכל
משפחת סמאג'א, השם ישמרם ויחיהם,
וימלא משאלות לבם לטובה ולברכה ובכל
אשר יפנו יצליחו. אמן.

קונטרס אלהא דמאיר ענני

אודות גדול אדוננו, וצבי עדיינו, האי תנא דידן, התנא האלהי, המנורה המאירה והטהורה, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, רבי מאיר בעל הנס זיע"א, השוכן כבוד בעירנו עיר הקודש טבריא טובב"א.

בו יבואו מקורות והארות וסימוכין למקום קבורתו של התנא האלהי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א בעה"ק טבריא ת"ו, כעדותו של רבנו האר"י זיע"א, ולא כמו אותם המערערים שקברו בגוש חלב. וכן מקור המנהג של יום ההילולא ביום י"ד אייר, הוא יום פסח שני, שאין אומרים בו תחנון.

וגילוי מדהים שיום י"ד באייר הוא יום פטירתו של רבי מאיר בעל הנס.

יום חנוכת בנין בית המדרש במקום מצבת קבורתו היה ביום י"ד אייר תרכ"ז.

מנהג התהלוכה עם ספרי תורה מבית הכנסת העתיק הישן "עץ חיים", מיסודו של הגאון הקדוש רבי חיים אבואלעפייא זיע"א, עד לציונו של האי תנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א.

חנני ה' ברחמי וברוב חסדיו

הצב"י דוד ברדא ס"ט

מחבר הספר שו"ת "רביד הזהב" ארבעה חלקים, ועוד.

חונה פה עיר הקודש טבריא טובב"א

מפתחות

- ז ..... אלהא דמאיר ענני
- ז ..... דברי מהרח"ו אודות קבר רבי מאיר
- ח ..... יש אומרים שאין זה יום פטירתו
- ט ..... טעם למנהג ההילולא בי"ד באייר
- י ..... עדות החכמים על מנהג ההילולא
- גילוי מדהים שאכן יום י"ד אייר,
- יא ..... הוא תאריך פטירתו של התנא רבי מאיר בעל הנס
- יב ..... מיהו "רבי מאיר" הקבור בטבריא
- יג ..... ביאור שיטת רבי מאיר שעם ישראל נקראים "בנים"
- יד ..... רבי מאיר מקושר בגאולת ישראל
- טז ..... מקורות לקבורת רבי מאיר בטבריא
- יז ..... טעם שנקרא "בעל הנס"
- יח ..... הנס שארע בעמודי קבר רבי מאיר
- יט ..... קבורת רבי מאיר על שפת הכנרת
- כב ..... עוד טעמים לשמחה ביום זה
- מנהג התהלכה עם ספרי תורה
- כג ..... מבית הכנסת העתיק "עץ חיים"

- טעם למנהג טבריא לעשות נישואין בי"ד באייר..... כז
- בית הכנסת מימי הסנהדרין..... כז
- עדויות לקבורתו בטבריא..... כט
- רמז בפסוק "ולאשר אמר"..... כט
- עדות הגאון רבי יוסף דוד אבולעפיה
- על חידוש ההילולא ביום י"ד אייר..... ל
- רבי מאיר בחינת משה רבנו..... לא
- טעם שנקבר בטבריא דוקא..... לג
- פיוט "אפתח פי ברינה"..... מא
- ביאור הפיוט..... מד

אלהא
דמאיר ענני

קונטרס אלהא דמאיר ענני

בס"ד, בין מדבחתא לעצרתא, בירחא ד"אני יי רופאך" יום י"ד אייר זיו, פסח שני, תשעה ועשרים למ"ט מונים (ע' מהרש"א בבא מציעא פד.). תשפ"א.

נדרשתי לאשר הן עתה רבים וכן שלמים, שאלוני ומבקשים לדעת, על מקום קבורתו והילולתו של התנא האלקי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א, הקבור פה בעירנו עיר הקודש טבריא תבנה ותכונן, שקברו הוא אחד הקברים המפורסמים ביותר בעולם, וכן אודות יום פטירתו, ומקור המנהג של יום ההילולא ביום י"ד אייר פסח שני. ועוד פרטים הקשורים לתנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, על כן שינסתי מותני, ונתתי אל ליבי, לקרבה אל המלאכה מלאכת הקודש, לבוא ולבאר ולגלות, דברים ברורים ומאירים, לכבודו של רבי מאיר, במאמר שלפנינו בסיעתא דשמיא.

דברי מהרש"ו אודות קבר רבי מאיר

(א) הנה מראש צורים אראנו, הוא רבנו הגדול והקדוש, המקובל האלקי, רבי חיים ויטאל זיע"א, בספרו שער הגלגולים (ירושלים תש"ן סוף הקדמה לז עמוד שכא) כתב: "לדרום של טבריא, בלכתך אל מרחצאות של המים החמין (הנקראים חמי טבריה) יש שם קברות הצדיקים רחוקים זה מזה ואינם במקום, וכבר הוזכרו שמותם בספר היחוס [יחוס הצדיקים עמוד קא] והם רבי מאיר ורבי ירמיה דאפקוהו מבי מדרשא [בבא בתרא כג:]: על ששאל אותה שאלה זרה כנזכר לעיל [הקדמה לו].

והוא סתם בעי רבי ירמיה בתלמוד. ועוד שלשה צדיקים אחרים, איני זוכר שמותם, והוא כמו שנזכר בספר היחוס וכמו שאומרים העולם. ונלע"ד כי הודה לי מורי (רבנו האר"י ז"ל) על רבי מאיר שהוא קבור מעומד כמו שאומרים בני אדם". ע"כ. הרי מפורש שמקום קבורת רבי מאיר בעל הנס הוא בטבריא. והגם שלא ביאר איזה רבי מאיר קבור בטבריה, מ"מ סתם רבי מאיר, משמע רבי מאיר התנא תלמידו של רבי עקיבא, והוא סתם רבי מאיר שבמשנה ובריייתא, וכמ"ש הרב אבן השוהם (בפתוחי חותם עמוד קסח). וראיה לזה נראה לדייק מלשון מהרח"ו שכתב: "בלשון זה הוזכרו שמותם בספר היחוס והם רבי מאיר". ובאמת בספר יחוס הצדיקים (עמוד קיב) כתב שם על רבי מאיר הקבור בטבריה, **רבי מאיר בעל הנס**. ולפי זה, גם דעת מהרח"ו בשם האר"י, הוא כמ"ש בספר יחוס הצדיקים שרבי מאיר סתם, הוא רבי מאיר בעל הנס, על שם המעשה של רבי מאיר כמבואר בגמ' עבודה זרה (יח). ע"ש. ובפרט שספר יחוס הצדיקים (נדפס במנטובה שנת שכ"א), ורוב דבריו הוסמכו על ידי רבנו האר"י כנזכר בשער הגלגולים. עיין שם.

יש אומרים שאין זה יום פטירתו

ב) והנה ראיתי להגאון מוה"ר רבי מאיר מאזוז שליט"א, בירחון התורני היקר "אור תורה" (אייר תשמ"ב סימן קכו) מה שכתב במנהגי פסח שני בתוניסיה. ושם באות ג' כתב בזה הלשון: "נוהגים לעשות סעודות גדולות ולהדליק נרות ולשמוח בליל י"ד באייר, וללמוד משניות שנזכר בהם שמו של התנא רבי מאיר מספר הליל דרבי מאיר בעל הנס [הנקרא "מאיר בת עין"]. ושמעתי מאבא מאיר [הוא הגאון הקדוש, רבי מצליח מאזוז הי"ד, זיע"א] שלא היתה מסורת על פטירתו של רבי מאיר ביום זה, אלא שסמכוהו להילולא דרשב"י בל"ג לעומר (שניהם היו מתלמידי רבי עקיבא). וקבעוהו ביום פסח שני שבלאו הכי הוא יום

שמחה". ע"ש. ונדפס כעת בספר "מאיר בת עין" הנד"מ, מכון הרב מצליח התשנ"א (עמוד ט אות ג). ע"ש.

טעם למנהג ההילולא בי"ד באייר

ג) ואנכי הצעיר, ודוד הוא הקטן, הנה באתי לעורר בזה, כי מנהג ההילולא לרבי מאיר בעל הנס זיע"א יסודתו בהררי קודש, ומנהגו ומקורו טהור מדברי הגאון שדי חמד ח"א (אסיפת דינים, מערכת ארץ ישראל, דף ד' ע"א) ששאל לרבני הספרדים בעה"ק טבריא ת"ו, שיודיעוהו מה ראו על ככה לחדש דבר מעתה, וענו לו בלשון הזה: "כי ישראל קדושים באים מקצוי ארץ וים רחוקים לעלות ולראות בחג המצות ובחג השבועות כדי להשתטח על קברי הצדיקים, ובאים גם על קבר רשב"י ורמב"ה, ורוצים לשמוח על מקום קבורתם. והנה במקום מצבת רבי מאיר בעל הנס זיע"א ייסדנו שם בית הכנסת ובית המדרש, ולומדים שם בקבע בשם כל ישראל המחזיקים ביד לומדי תורה, ומאת ה' היתה זאת, כי חנוכת הבית המקודש בית הכנסת ובית מדרש הנ"ל, היתה ביום פסח קטן, והיה אסיפה גדולה דקרו ותנו בתורתו של רמב"ה, ואחרי כן היה ששון ושמחה עד להפליא, ואמרו כך נעשה בכל שנה ושנה. ועל סמך זה נקבע יום זה להרבות בשמחה. ומדליקים המנורה וכו'. וראוי לעשות יום ההילולא לכבודו של רבי מאיר, שנסמך על ידי רבי עקיבא וכו', וגם ההילולא לפי האמור שנסמך אז. והיה אור המאיר לעולם ומאיר עיני חכמים בהלכה. ועל כן נקבע לכבודו יום פסח שני, שהוא יום טוב מדבריהם". עכ"ל הרב שדי חמד בקיצור נמרץ. [ועוד יש לבאר, כי פסח שני, מאיר לטמאים או שהיו בדרך רחוקה ולא יכלו לעשות הפסח במועדו, ונפשם בשאלתם "למה נגרע", וזיכה אותם הקב"ה במצוה חדשה של תשלומין, מה שלא מצאנו בשאר חגים ומועדים. והוא רומז לרבי מאיר שהיה בן גרים מנירון קיסר, והפך את עורו מכותנות עור

לכותנות אור בתורתו של רבי מאיר, ושאל "למה נגרע" וזכה לגדול למעלה מכולם כמ"ש בעירובין (יג). שאין בדורו של רבי מאיר כמותו. ע"ש. יש"א ברכה].

עדות החכמים על מנהג ההילולא

ד) ועל דברים אלו באו על החתום רבני טבריא, רבי אברהם כלפון, רבי שמעון עבאדי, רבי יוסף דוד אבולעפיא, הרב שלמה מאמאן, והרב דוד סתהון זצ"ל. ודברי הרב שדי חמד הובאו גם בספר ישמח חיים להגאון רבי חיים אלחדיף, חכם באשי בטבריה, (עמוד קנה) ע"ש. וכן צדיק עתק, הגאון המקובל, חבר בית הדין הגדול העליון, וראש המקובלים "בית אל", רבי עובדיה הדאיה זצ"ל, בשו"ת ישכיל עבדי ח"ה (חאו"ח סימן נד) דברי השד"ח הנ"ל, וכתב: "יוצא מדבריו ז"ל שיסוד המנהג נתיסד לכבוד רמב"ה ביום פסח שני, הוא בגלל האורחים הרבים שהיו באים אז לעליית הרגל, ודרך אגב היו מבקרים קברי הצדיקים רשב"י ורמב"ה, ובאותו הזמן חל ל"ג בעומר, שעליו הזהיר רשב"י לעשות בו הילולא ושמחה, ורמב"ה הוא אחד מחברי רשב"י שלמרו אצל רבי עקיבא ונסמכו, (א"ה, רבי מאיר נסמך לפני רשב"י, ונראה דלכן עושים לו הילולא לפני רשב"י. גם "טבריה מירון" ר"ת מ"ט ימים לעומר, מטמוני"ם מ"ט שערי קדושה). לזה ראוי לעשות גם לו הילולא, על שם שהאיר העולם בתורתו, דוגמת רשב"י שנתגלו לו סתרי תורה ונסמך. (וכן עושים הילולא אצל רבי עקיבא והרמח"ל בל"ג לעומר, למרות שהרמח"ל קבור באמת בכפר יאסיף, הוא אשתו ובתו). ומה שקבעו ביום פסח שני מפני שהוא יום טוב דרבנן. וגם מפני שנזדמן אז חנוכה בית הכנסת ובית המדרש ביום פסח שני, וקבלו עליהם לקבוע כן לדורות. ע"ש. ודברי השדי חמד הובאו בקיצור בספר מקורות הלכה להרה"ג רבי חנניה גבריאל ראב"ד ירושלים, (במערכת ל אות קח). ע"ש. הרי שלך לפניך, שמנהג זה יסודתו בהררי קדש, ותקנת רבנן קדישי גאוני טבריא

מהטעמים הנ"ל. ודלא כמ"ש רבי חיים קנאלר בספר דבר יום ביומו (פרמישלא תרפ"ז, דף נ"ו ע"א) בשם ספר "יום לשנה", שי"ד באייר הוא יום פטירת רבי מאיר, וליתא. וכ"כ הרה"ג רבי שמואל בן הרוש זצ"ל בספרו שם משמואל (עמוד קפה אות ו) שיום פטירת רבי מאיר הוא ביום י"ד אייר פסח שני. ע"ש. ואינו נכון כלל, ולא נמצא בשום מקום תאריך פטירתו. [וראה להלן שאכן נמצא מקור לזה]. ועיין בספר טעמי המנהגים (עמוד רכב). ומה שעושים הילולא ביום י"ד באייר לכבודו הוא, כמו שביארנו שמסורת קדומה היא וקבלוה לקובעה לדורות וכאמור. וכנראה סמכו על סימן משמים שנקבע דוקא ביום זה, לגלות לנו שנפטר ביום זה. וברוך היודע.

(ה) וכפי שציינתי בלשון המנהג שכידוע אין מקור בש"ס שיום י"ד אייר הוא יום פטירתו של התנא רבי מאיר בעל הנס, וקבעו החכמים בדורות עברו את יום ההילולא ביום זה מפני כמה סיבות וטעמים שהובאו לעיל, נוראות נפלאותי במחילת כבוד תורתו של הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל, (הרב הראשי לחיפה), בספרו "מנחת יוסף" דרושים על התורה, (תשע"א, פרשת אחרי מות קדושים בעמוד 99) בדרוש שנשא הרב לרגל יומא דהילולא כתב: "הנה מקובל אצל אבותינו ואבות אבותינו דור אחרי דור, שרבי מאיר בעל הנס זיע"א, עלה למרום ביום י"ד אייר. עכ"ל. ולפי האמור ליתא, כי לא נמצא באף מקום בתלמוד בבלי וירושלמי ומדרשים שמץ מנהו.

גילוי מדהים שאכן יום י"ד אייר, הוא תאריך פטירתו

של התנא רבי מאיר בעל הנס

(ו) והן עתה האיר ה' את עיני, וראיתי גילוי חדש ומקורי, שאכן יום י"ד אייר, הוא יום הילולתו ופטירתו של התנא האלהי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ממה שמצאתי בספר נחלת אבות להגאון רבי יוסף משאש עצמו, על פרקי אבות חלק ד' (דרוש רלו עמוד שפא) שכתב בשם ספר

כתב יד ישן שמעותק אצלו בשם ספר טל אורות וזה לשונו: ראיתי בשם מדרש כד דמך רבי מאיר באסייא, (כשנפטר רבי מאיר באסייא), ארבעה עשר באייר הוה, ואור יום ששי בשבת הוה, נכנסו חכמי ישראל לפניו, אמרו לו, רבי ברכנו, אמר להם יהא רעוא יהי רצון שתעשו רצון קונכם, מיד נתמלא הבית אורה, וכבו כל שרגי (וכבו כל נרות) והוא הוה קרי (היה קורא) פסוקי תורה, ומזמור השמים מספרים כבוד אל, וכיון דאמר ה' צורי וגואלי יצאה נשמתו ופניו היו שוחקות. ולמחר ביום ששי בבוקר, נתעסקו בו חכמי ישראל ונתנהו בארון, ושמוהו על חוף הים, וביום ראשון באו כל חכמי ישראל שבארץ ישראל, והוליכו לשם, כי כן צוה, ועמוד נהורא הוה אזיל עמהון עד קבריה, (ועמוד של אש היה הולך עמהם עד קברו) ועמד שם שבעה ימים ונסתלק. עד כאן מצאתי כתוב. עכ"ל. הא קמן, מה שמקובל אצל הגר"י משאש, מקורו טהור ממדרש שכנראה נעלם הוא מאיתנו, כדרך הרבה מדרשים שנעלמו. וממקור זה הסתמך בכותבו שיום פטירתו של רבי מאיר בעל הנס היינו ביום י"ד אייר. והוא פלא. וכן ראיתי בהקדמתו לספר קהלת ישראל שכתב: "מסורת קדומה אצל כל ישראל, שביום ארבעה עשר באייר נפטר התנא הקדוש רבי מאיר זיע"א ונקבר בעיר הקודש טבריה, ורוב ההמון קוראים לו יום ההילולא של רבי מאיר, ולא ידע כי עיקרו הוא פסח שני. והרבה משפחות עושות אותו יום משתה ושמחה, מזמינות קרוביהן ומכריהן". ע"ש ואם קבלה נקבל.

מיהו "רבי מאיר" הקבור בטבריא

(ז) ומ"ש כת"ר נר"ו, דיש טוענים שרבי מאיר בעל הנס איננו רבי מאיר התנא, תלמידו של רבי עקיבא, אלא הוא חכם מאוחר מחכמי אשכנז, בעל האקדמות, שהיה בסוף האלף החמישי. הנה מצאתי מפורש להגרי"ח בספרו בניהו (סוכה מה.) דפשיטא ליה הכי בכוננת רבנו האר"י זיע"א בשער הגלגולים (הקדמה לז) שרבי מאיר הקבור בטבריא, הוא רבי

מאיר התנא זיע"א. ועיין שם טעמו של הגר"ח, בשאלת רבנו מהרח"ו זיע"א לרבנו מרן האר"י הח"י זיע"א, אם אמת הדבר שאומרים העולם רמב"ה זיע"א קבור מעומד, (כמ"ש בירושלמי, ואין בזה משום קבורת חמור), ואמר לו כן הדבר ע"ש. ועוד יש להוכיח ממה שכתב רבנו יוסף חיים בספרו בן יהודע (מגילה ו). כי טבריא היא אתריה דרבי מאיר בעל הנס זיע"א, דס"ל גם בזמן שאין עושין רצונו של מקום נקראים בנים. וא"כ לפי סברתו, יש להם מחילה מדין אב שמחל על כבודו בכל עת. ואז לפ"ז אין העבירות מכבות את המצוות כיון דנמחלין. וממילא ישארו מלאים מצוות כרימון. ואע"ג דרבי יהודה פליג על ר"מ בזה, וקי"ל בעלמא הלכה כר". מ"מ כיון דטבריא אתריה דרבי מאיר היא, דנין יושביה ע"פ סברתו. ע"ש. וכעת ראיתי להגאון רבי משה קלירס ראב"ד טבריא, בספר טבור הארץ (דף קב אות ג) שכתב בזה, והביא ראיות שרבי מאיר התנא הוא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, וקראוהו בעל הנס לפי שכוחו עצום מאוד לעשות נסים ונפלאות בכל הפרטים. ע"ש.

ביאור שיטת רבי מאיר שעם ישראל נקראים "בנים"

ח) ויוצא לנו נפקא מינה בין רבי יהודה לרבי מאיר, לרבי יהודה דסבירא ליה דמיקרו בנים, זהו דוקא בזמן שעושים רצונו של מקום, ולפי סברת רבי יהודה, אם ישראל חטא, יצא מבחינת בן ונכנס לבחינת עבד, והא קי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות יז.). ולפי זה אם נפסוק כרבי יהודה שאנו בבחינת עבדים, חס ושלום לא תהיה תקומה בעם ישראל, כי המלך אינו מוחל. אולם לרבי מאיר שנקראים בנים בין עושים רצונו של מקום ובין שאינם עושים רצונו של מקום, ממילא קי"ל (קידושין לב.). אב שמחל על כבודו מחול. והנה קי"ל (עירובין מו:): דבכל פלוגתא דרבי יהודה ורבי מאיר הלכה כרבי יהודה. אולם הכא במחלוקת זו פסק רבנו הרשב"א בתשובה ח"א (סי' קצד, וסימן רמב) דאף על גב דר"י ור"מ הלכה כר", הכא קי"ל הלכה כרבי מאיר דבין כך

ובין כך קרויים בנים, ומשום דדייק קראי כוותיה. ע"ש. אגב, שמעתי ממרן ראש הישיבה, רבנו מאיר מאזוז שליט"א, שהיה נותן סימנים בתשובות הרשב"א הנ"ל, על פי הפסוק בישעיהו (סג, א): "אני מדבר בצדקה רב להושיע". דבמילת "מדבר" רמוז סימן רמ"ב, ובמילת "צדקה" רמוז סימן קצ"ד, שעל ידי שתי תשובות אלו שברשב"א, יש ישועה לעם ישראל. עכ"ד ודפח"ח. [ויש לרמוז האות ד שנשארה "מדבר", והאות ה' שנשארה מצדקה. הם רמוז ד'רכם ה'ושיע]. וכן ראיתי בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא פרשת בהר דף קיא ע"ב) שהובאו דברי רבי מאיר באחרונה לחתום בדבריו שהלכה כמותו, וכמ"ש בניצוצי זוהר (שם אות יט). ע"ש. וע"ע להגאון רבי יעקב שאלתיאל ניניו זיע"א, מגדולי הרבנים והמקובלים בעה"ק טבריא, בספרו אמת ליעקב (מערכת ריש, דצ"א ע"ב) ע"ש ודו"ק. שוב הודיעני הרה"ג רבי חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א) נר"ו, מעיר "נשר" ליד חיפה, (מחבר הספר שופריה דמיכאל), שכן פירש מרן החיד"א בספר ראש דוד (פרשת שופטים עמוד תקסב) בענין אב שמחל, ומלך שמחל. וששתי על דבריו שזכיתי לכוין לדעתו דעת עליון.

רבי מאיר מקושר בגאולת ישראל

ט) ומה שכתב כת"ר נר"ו, על דברי הירושלמי (סוף כלאים) [פרק ט הלכה י], דאיך אומר ר"מ על עצמו הא משיחון דידכון? הנה מצאתי בספר אגדת אליהו ח"ב הנד"מ (עמוד רב) להגאון רבי אליהו הכהן מאזמיר (בעל מדרש תלפיות) שתירץ, דרבי מאיר הכיר בעצמו שאם הדור זכאי ראוי הוא להיות משיח, וכשמת וראה שלא זכה הדור, גילה להם הדבר מה שגרמו עוונותם. וזה מה שאמרו לבני ארץ ישראל הא משיחון. כלומר, ראו מה גרמו עוונותיכם, ועליכם תרעומתי יותר מבני הגולה, כי בכם היה הכנה יותר לקדש ולטהר עצמיכם, מחמת הכנת המקום להביא המשיח בימיכם יותר מאחינו שבגולה, א"כ משיחון

דידכון וכו' ע"ש. וראה עוד להגאון המקובל האלקי, רבי יעקב שאלתיאל ניניו זצ"ל, בספרו אמת ליעקב (דף צא ע"ד) שכתב טעם נכון, מדוע יתגלה המשיח תחלה בעה"ק טבריא ת"ו, שהגאולה תהיה על פי סברת רבי מאיר ע"ה, דס"ל דגם באין עושין רצונו של מקום קרויין בניס. ולכך תועיל הצדקה דהוי משל למלך שכעס על בנו וכו'. ובוה יתפרש הטעם, דמנהג ישראל לנדור צדקה על שם רבי מאיר, ולכן המשיח שיבא בב"א בזכות הצדקה יתגלה בטבריא דהוי אתריה דמר וכו'. וזכה רבי מאיר להיות בעל הנס ועושה נפלאות גדולות, והיינו טעמא בזכות מה שלימד זכות על ישראל, דידוע דהקב"ה אוהב למי שמלמד זכות על ישראל, כמו שאמרו (בנוסח הסליחות): "אשריכם מלמדי זכות על בני". וגם איתא בסנהדרין פרק א [א"ה, לא נמצא, והוא בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא לא), ובילקוט שמעוני (פרשת וזאת הברכה רמז תתקנ), ובזוהר הקדוש (בראשית דף רנד ע"א), ובזוהר חדש (שיר השירים, דף סב ע"ב)] אמר רב אחא, כל המלמד סגוריא על ישראל, הקב"ה מרוממו בעולם. וזה שכרו להיות לו שם טוב ותהלה, לעשות בעבורו ניסים ונפלאות. ע"ש. וראה עוד להרה"ג רבי יהושע בנבנישתי בפירושו שדה יהושע על הירושלמי (שם) שדייק מהירושלמי שרבי מאיר בעל הנס קבור על שפת ים כנרת. ע"ש.

(י) וכשהרצתי הדברים לפני מוה"ר הגאון אור המאיר עליון למעלה נר"ו, השיב לי בזה הלשון: חן חן לכת"ר ותודה רבה. רק מה שכתב שמסורת קדומה היא וקבעה לדורות. לאו דוקא שאינה מסורת קדומה כלל, אלא לפני כמאה שנה הנהיגו אותה חכמי טבריא (בערך בשנת התרל"ד) וכדמוכח מדברי השדי חמד שציין. ומ"ש כת"ר בשם הגרי"ח בבניהו, לעומת זה ראיתי בספר דרך צדיקים הנד"מ בשם הרה"ג רבי מרדכי שרעבי זצ"ל שדעתו שרבי מאיר התנא קבור בגוש חלב, ורבי מאיר של טבריא הוא חכם אשכנזי מחבר פיוט אקדמות. ע"ש. ולכאורה

מלשון הירושלמי (שם) "הבו ערסי על כיף ימא" מוכח, שרבי מאיר התנא הוא הקבור בטבריא על שפת ים כנרת. וספר טבור הארץ שציין כת"ר אינו מצוי איתי. עד כאן לשונו של הגר"ם מאזוז שליט"א.

"הבו ערסי על כיף ימא"

מקורות לקבורת רבי מאיר בטבריא

יא) ומצוה בחזרת, להביא עוד דברים חדשים מענין ההילולא, ולהוסיף תוספת נופך שמסורת וקבלה היא בידינו, מרבנן קשישאי גאוני ומקובלי וחכמי עירנו עה"ק טבריא ת"ו, שהתנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א, הוא שקבור פה בעה"ק טבריא ת"ו. וכמו שהעיד רבי שמואל בר שמשון מבעלי התוספות (שהיה בארץ בשנת ד' אלפים תתקע"א) והובא בספר אוצר המסעות (עמוד מג) שכותב: "ומשם מבית שאן הלכנו לטבריא, ולפני בואנו העיר ראינו קברו של רבי מאיר". וגם שם (בעמוד מט) כותב רבנו יחיאל מפריז: "ומצד אחר של העיר בהר, קבור רבי

מאיר, ולמטה ממנו מרחץ חמי טבריא". ובקבלת צדיקי ארץ ישראל (שם) איתא: "רחוק מטבריה כמו מיל חמי טבריה, קברו של רבי מאיר התנא הידוע כאחרים". ובסדר הדורות ח"ב (תש"ל עמוד פט) כתב: "בטבריא לצד דרום דרך חמי טבריא קבר רבי מאיר תלמיד אלישע (בן אבויה)". ע"ש.

יב) ועוד מה שהביא רבנו חיים ויטאל זיע"א, תלמידו המובהק של רבנו האר"י הח"י זיע"א, בספרו שער הגלגולים (ירושלים תש"ן, הקדמה לז עמוד שכא) שהזכרתי לעיל, מקום קבורת התנאים והאמוראים בצפת וטבריא, נראה לעניות דעתי בסיעתא דשמיא, שכוונתו היא בודאי על התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א, כיון שהזכיר לפני זה אותם הטמונים בטבריה, רב ברונא, רבי חייא ובניו יהודה וחזקיה, ורב המנונא סבא, ורב הונא, ורבי עקיבא, ואחר כך רבי מאיר. ואם לא היה רבי מאיר התנא, היה מבאר שהוא רבי מאיר אחר, ולא התנא, אלא על כרחך בזה שהזכיר בחדא מחתא את כל התנאים והאמוראים יחד, הכי פשיטא ליה למהרח"ו, שהוא התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א. וכן נלע"ד בס"ד, שכך הבין הגאון רבי יוסף חיים בספרו בניהו (בחידושויו לסוכה מה). דפשיטא ליה הכי בכוננת רבנו מהרח"ו בשער הגלגולים, שרבי מאיר הקבור בטבריה, הוא רבי מאיר התנא, וכאמור בס"ד.

טעם שנקרא "בעל הנס"

יג) ואע"פ שלא מצינו כינוי בעל הנס בתלמוד על רבי מאיר, כבר כתב הת"ר נר"ו במנהגי פסח שני (עמוד ט) שאכן כינוי זה נוסף לו בדורות האחרונים, בפרט שמקובל בכל עדות ישראל, שכל הנמצא בצרה נודר לרמב"ה וניצול, ומספרים מזה נפלאות. ולכן ודאי שראוי הוא לכינוי "בעל הנס" בשם כללי, לרמוז לכל הניסים הפרטיים והכלליים שאירעו

בזכותו, [א] וכמ"ש בגמ' עבודה זרה (יח.) על רבי מאיר בעל הנס שהציל את גיסתו מקובה של זונות, בניסים גלויים על ידי אמירת "אלהא דמאיר ענני", וניצול מן הרומאים על ידי אליהו הנביא שנדמה לו כאשה יפה. ועיין בקונטרסי "אלהא דמאיר ענני" (סימן ג), הנספח לספרי טל אורות. ע"ש.

הנס שארע בעמודי קבר רבי מאיר

יד) ובפרט אותו הנס של שתי האבנים הכבדות מאוד, שהיו בציון קבורתו של התנא רבי מאיר, האחד שוכב למעלה ומוטה על צדו, ופתאום התחיל להתנועע לבד ונתגלגל ובא על האבן השנית זה למעלה וזה למטה והחפירה ביניהם וקפץ העמוד וניתר ממקומו בכח גדול וביד חזקה איש אל אחיו ידובקו, ונמצאו מכוונים יחד. ונעשה אבן אחת מחוברת. ומעשה זה הובא בספר טבריה (עמוד 232) ע"ש באורך. וע"ע להגרי"ח ילוז וצ"ל בספרו ילקוט יוסף (עמוד עה) ביתר אריכות על הנס הנורא והנפלא בשנת התרכ"ז, על קברו של התנא הקדוש רמב"ה זיע"א, וחתומים שם שבטי יה רבני וגאוני עה"ק טבריא. ע"ש. וע"ע להגאון רבי יוסף חיים זיע"א, בקונטרס מראות יחזקאל הנספח לספרו עוד יוסף חי

[א] ונ"ל בס"ד לבאר למה נקרא שמו רבי מאיר "בעל הנס", כי הוא בסוד נחש נהפך למטה, וכותנות עור נהפך לאור, בתורתו של רבי מאיר שהיה בן גרים, ובתורתו של רבי מאיר כתוב: "ובן דן חשי"ם", כי הוא אותיות משי"ח, כשמשון מדין במקום הדינים והגבורות הקשות להילחם עם החיצונים, כמ"ש בירושלמי שהוא המשיח מצד דן כמ"ש יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. וכמ"ש: "עשה לך שרף ושים אותו על נס, והיה כל הנשוך וראה אותו וחי", כי גם רמב"ה הוא משיח בגימטריא נחש העומד על נס, על שפת ימה של טבריה, והיה כל הנשוך בייסורים וראה אותו וחי, אלהא דמאיר ענני. יש"א ברכה.

(עמוד ד ד"ה ובספר) שהזכיר סיפור זה בקיצור נמרץ. ע"ש. וכן ראיתי באגרתו של רבי אברהם ב"ק שכתבה להרא"ם לונץ ז"ל, בשנת התרל"א, שבה הוא מספר: "אנכי מזמן רב, הייתי הולך להתפלל על ציון התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס, ולא היה שם ציון על קברו, רק עמוד אחד כמו אבן מריחיים, ואמרנו שבזה המקום היה רבנו האר"י אומר, שכאן נטמן רבי מאיר בעל הנס". ע"ש.

עמודי הקבר

קבורת רבי מאיר על שפת הכנרת

טו) ומה שרצה כת"ר נר"ו, להוכיח לכאורה מדברי הירושלמי הנ"ל, הבו ערסי על כיף ימא, שרבי מאיר התנא הוא הקבור בטבריא על שפת ים כנרת. הנה מצאתי להגאון רבי חיים פלאגי בספרו כל החיים (ערך מ אות א, ד"ח ע"ד) שכתב: "נראה מהירושלמי (פרק ט דכלאים) דרבי

מאיר בעל הנס מת באסיא, שהיא חו"ל. ובעת מותו ציוה שיאמרו לבני ארץ ישראל, שמת רבם בחו"ל, כדי להעלותו לארץ ישראל לקוברו שם, ועם כל זה בעוד ארונו באסיא, יתנוהו על חוף הים, לפי שארץ ישראל מיוסדת על הימים, שנאמר: "כי הוא על ימים יסדה". וא"כ חוף הים בכל מקום, יש לו צד שייכות לארץ ישראל וכו'. אך לא מתברר שם בירושלמי, אם העלו אותו ואת ארונו לארץ ישראל. והגם שמסתמא לא עברו על צוואתו, עכ"ז לא ביארו היכן קברו אותו בארץ ישראל. ע"ש. הא קמון, שמדבריו משמע להדיא דלא נתברר אם הוא נקבר בארץ ישראל, ואם אכן נקבר, לא ידוע באיזה מקום. אולם לענ"ד נראה פשוט, שהרי ידוע שרבי מאיר בעל הנס זיע"א מקום משכנו היה בעה"ק טבריה ת"ו, והוא היה מארי דאתרין, וכששהה באסיא בחו"ל ובה נפטר, ציוה רבי מאיר שיעבירוהו לארץ ישראל ויקברוהו, כלשונו: "הבו ערסי על כף ימא", ובודאי שמילאו אחר בקשתו, וקברוהו סמוך לשפת ים כינרת בעיר טבריה וכאמור. וכך ביאר הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בכיאוורו על הירושלמי (פ"ט דכלאים ה"ג) ערסי על גף ימא, הניחו מיטתי על שפת הים והיא תבוא מאליה לא"י, והכי הוה ונקבר בטבריה. ע"ש. ועיין בגמ' עבודה זרה (יז): מה שפירש רש"י שם, דרבי מאיר ערק לאסיא משום כיסופא בעובדא דביתהו ברוריא שלעגה ע"ד חכמים נשים דעתן קלה וכו'. ע"ש.

טז) עוד הוסיף הגר"ח פלאגי' בספרו הנ"ל, בזה הלשון: "אמנם קבלה היא בידינו, שרבי מאיר בעל הנס זיע"א הוא הקבור בטבריה, וגם אנחנו אין לנו אלא מה שקבלה בידינו מכמה רבני גאונים ארץ ז"ל, ועד האחרון האי תנא דידן, הוא הקדוש, מורנו ורבנו הרב הגאון כמוהר"ר חיים אבולעפיא זיע"א בעל ספר "עץ החיים", והוא מעיד בנו, כי רבי מאיר בעל הנס זיע"א קבור שם, ואין להשיגה במי שרוצה לערער ולפקפק בזה נגד הקבלה, ונגד יקר סהרותא מכמה רבנים ובפרט דמפי

רבנו האר"י זיע"א שמענוה, וכל הקברים של התנאים והאמוראים וגאונים, על פיו יחנו, דהופיע צפונות ברוה קדשו ע"ש. [שוב אחר זמן רב של שלשים ואחד שנים, האיר וזרח, כשמש במזרח, הספר הבהיר שו"ת ה' נסי חלק שני, למוה"ר רבנו ראש הישיבה שליט"א, ושם (בסימן נב, עמוד תקיז) אחר שהביא כמה ראיות שהתנא רבי מאיר בעל הנס הוא שקבור בטבריא, כתב: "וכן מסתבר שהתנאים ואמוראים חיו בטבריא ורבי מאיר ביקש ערסיה על כף ימא (ירושלמי פ"ט דכלאים), והיינו על שפת ים כנרת ולא בגוש חלב, ולפלא איך יחלוק הר"מ שרעבי על האר"י ז"ל בזה, ועוד יש להפליא על דעה זו, מה הביא את רבי מאיר שליח ציבור מבעלי התוספות לטבריא, הרי בימי הר"ש משאנץ עלו כ-300 מבעלי התוספות ונקברו בחיפה ועכו, וכמ"ש בדרשת הרמב"ן לראש השנה. ואיפה הם כל חבריו? לכן שמע בני מסורת אביך ואל תטוש תורת אמך". ע"ש].

(ז) גם הלום ראיתי להגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א, בשו"ת מבשרת ציון (ירושלים תשס"ה, ושם בחיו"ד סי' כח) הוכיח גם הוא מחבל נביאים שמתנבאים בסגנון אחד, דהקבר הידוע בימינו בטבריה, הוא קברו של התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א, והוא סתם רבי מאיר דמתניתין, ולא לעשות את גדולי עולם רבני וגאוני ארץ ולשוויינהו לכל ישראל ח"ו טועים, וביניהם גדולים ורבים שקטנם עבה ממותנינו. ע"ש. ודבריו נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. ואילו הוה חזי הגרב"צ מוצפי נר"ו מה שכתבתי בספרי הקטן טל אורות (בקונטרס "אלהא דמאיר עננו" סימן ב עמוד קצא) היה שש ושמה.^[2] ועד אחרון האי תנא דידן, הוא

[ב] וכידוע דרכו דרך הקודש, לא להביא בספריו ממחברי זמנינו. ואנא עניא נקיטנא בשיפולי גלימיה דמרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, ולהבדיל בין החיים מרן ראש הישיבה שליט"א, דמביאים בחיבוריהם

גאון עוזנו, רבנו חיים אבואלעפיא זיע"א, שהוא מעיד כי רבי מאיר בעל הנס זיע"א קבור שם, ואין להשגיח במי שרוצה לערער ולפקפק בזה, נגד הקבלה ונגד יקר סהדותא מכמה רבנים גדולי עולם זיע"א.

עוד טעמים לשמחה ביום זה

(יח) ומה שנהגו לעשות הלילוא לכבודו של התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א, הוא כפי שהבאנו מדברי חכמי ורבני טבריא ת"ו, דביום י"ד אייר פסח שני, ערכו שם חנוכת בית המדרש, בתוך ציונו של התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, בשמחה בשירה וזמרה ודברי תורה, וערכו שם סעודה גדולה, ואמרו כל חכמי ורבני טבריא ת"ו באותו מעמד, שבעז"ה גם לשנה הבאה, ביום פסח שני, נערוך שוב סעודה ודברי תורה לכבודו של התנא רמב"ה זיע"א. וראה זה פלא, עלה במחשבתי בס"ד, כי י"ד ט"ו אייר" בגימטריא "מאיר", כלומר, ערב פסח שני (י"ד), ויום פסח שני (ט"ו), שמחים ושרים לכבודו בי"ד וט"ו אייר. ומן השמים קבעו לכבודו של רבי מאיר ביום י"ד וט"ו אייר דוקא, ובפרט דרבי מאיר הוה בדיק בשמא. וכנראה זה סימן משמים שגם נפטר ביום זה, ועושים

מכל אחרוני זמנינו. ועיין להגאון רבי רפאל יוסף חזן בשו"ת חקרי לב ח"ב (חלק חושן משפט סי' נב, דף פז ע"א), ולנכדו הגאון מהר"ח פלאגי בספר כל החיים (מערכת ד אות ו, דף טז ע"ג), ובספר גני חיים מערכת ר אות ה) ע"ש ודוק היטב. וכבר כתב ריש גלותא דבבל, רבנו יוסף חיים בפתיחתו לספרו שו"ת רב פעלים חלק א', דלא טוב זה הדבר אשר המה עושים שלא מחזרים אחרי דברי האחרונים כחכמי אשכנז, אלא יהא זריז ונשכר, לדפוק על דלתי הספרים של כל בעלי התשובות, ראשונים ואחרונים ואחרוני אחרונים, למקטון ועד גדול עד זמנו, ואפילו על ספרים אשר המחברם עודנו בחיים, וכונתו לחפש חפוש מחיפוש, כדי לראות ולידע דעת כל חכם וחכם אשר דבר בענין זה שנשאל בו, והנה דרך זה הוא מה טוב ומה נעים. עש"ב.

הילולא לכבודו.]וראה לעיל שהבאתי סימוכין ממדרש כתב יד ישן נושן, שאכן איתא דיום פטירתו של רבי מאיר בעל הנס, היה ב"ד באייר, והוא פלא].

מנהג התהלוכה עם ספרי תורה מבית הכנסת העתיק "עץ חיים"
 (ט) גם שמועה שמעתי מזה זמן רב, שנהגו בעה"ק טבריא ת"ו, לערוך נישואין ב"ד באייר פסח שני שהוא כעין יום טוב. ולא מצאתי בספרי חכמי ורבני עירנו טבריא שמץ מנהו. ונער הייתי ולא ראיתי שנהגו כן. שוב אחר זמן רב, מצאתי להגאון רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל הרב הראשי לישראל, בספרו שו"ת היכל יצחק (חאו"ח סימן נג) שכתב שנמצא מנהג כזה בטבריא ובודאי בעיר הקודש עתיקה כזאת, הונהג ע"פ גאונים וצדיקים לעשות נישואין ב"ד באייר. ואפשר ג"כ שבטבריא מאחר שהחשיבו י"ד באייר כל כך עד שעושים נישואין, אין ה"נ שמפסיקים מלומר תחנון במנחה שלפניו ע"ש. ואפשר שנהגו כך דוקא בטבריא, כיון שנהגו לערוך הילולא לכבודו של התנא האלהי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א. מנהג שיסודתו בהררי קודש מלפני מאה ועשרים שנה לערך, בשירים ובזמירות ובתהלוכה עם ספרי תורה מבית הכנסת העתיק הישן "עץ חיים", על שם הגאון הקדוש רבי חיים אבואלעפייא זיע"א, עד לציונו של האי תנא דידן רבי מאיר בעל הנס זיע"א, [ואגב אזכיר, שבתהלוכה הזאת היה משתתף כמעט בכל שנה, הרה"ג רבי משה מימון זצ"ל, רב העיר קרית אתא, והיינו מדברים בדברי תורה ובשבח התנא רמב"ה זיע"א, ולשאלתי מדוע הוא משתדל כל שנה להגיע, אמר לי, יש לי קשר חזק ואמיץ עם התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א. וראה זה פלא, בשנה האחרונה לחייו, ערב י"ד אייר תשס"ב, השתתף בהילולא ותרם סכום כסף גדול מאוד, שהביא מנדיבים בפנמה, והעביר את הכסף להרה"ג רבי מנשה ועקנין זצ"ל, ולא היה לוקח אחוזים כלל. והיה אומר, הכל לכבוד קופת רבי מאיר בעל הנס זיע"א, ושם נפרדתי ממנו. בלילה חזר הביתה,

ושאל את כלתו, אשת בנו הרה"ג רבי אליהו מימון שליט"א רב העיר קרית אתא, מי אלו האנשים המכובדים שנמצאים בבית, אמרה לו, אתה כנראה עייף, אין כאן שום אדם, אמר לה אני רואה אותם. למחרת יום י"ד אייר יום ההילולא של רבי מאיר בעל הנס, בשעה 5 בבקר, עלתה נשמתו לגנוי מרומים. כנראה מלאכים בדמות אנשים באו ללוותו לגן עדן העליון. תנצב"ה.]. ונקבע יום זה כעין יום טוב לתושבי טבריא (אף שי"ד באייר הוא יו"ט שני של פסח, אולם לתושבי טבריא השמחה היא כפליים) ושלא לומר תחנון אף במנחה שלפני פסח שני (י"ד באייר), וכנראה שמרוב השמחה הגדולה שהיתה באותו יום קבעו חכמי אותו הדור, שאף נישואין אפשר לערוך באותו יום וכך הונהג, אף שהוא בתוך ימי הספירה לפני ל"ג לעומר.

תהלוכת ספר התורה בשנת תש"כ, מימין הרב הראשי ואב"ד טבריא רבי רפאל הכהן קוק זצ"ל לידו הרב הראשי וראב"ד טבריא רבי מאיר ועקנין זצ"ל, לידו ראש העיר משה צחר, ולידו נשיא המדינה יצחק בן צבי

הכנת ספרו תורת למקום ר' מאיר פלג
ביום 26 אייר ה'תש"ע בעיר הקודש -
עברית תולכבא :

היכל הקודש בבית הכנסת עץ חיים. נראים: רבי מאיר ועקנין, אחריו רבי רפאל הכהן קוק, אחריו ראש העיר משה צחר, ואחריו הרב ישראל תורג'מן

תמונה נדירה מתהלוכה לפני שמונים שנה

תמונה נדירה מתקופת ראב"ד טבריא רבי אליהו ילוז זצ"ל, תהלוכת ספר תורה עם חכמי טבריא

טעם למנהג טבריא לעשות נישואין בי"ד באייר

כ) ושמעתי מבני בכורי, ורב פארי, הרה"ג יש"א ברכה נר"ו, טעם למנהג טבריא לערוך נישואין בי"ד באייר, והוא מילתא דמסתברא לכולי עלמא לא רק בטבריא. שהרי לא עושים מלאכה בערב פסח משום שהוא יום טוב כמ"ש בירושלמי, וא"כ זכר לפסח שני שהוא יו"ט לטמאים, ובפרט בזמן הזה שכולנו טמאים, ואם יבנה המקדש בספירת העומר נעשה פסח שני שהוא יום טוב, ואין לומר בו תחנון, ואפשר להסתפר ולהתחתן ביום זה, כמו בל"ג לעומר של רשב"י. עכ"ד.

בית הכנסת מימי הסנהדרין

כא) ומעניין מאוד מה שראיתי להרה"ג רבי יוסף חיים ילזו זצ"ל מחכמי רבני טבריא ת"ו, בספרו טוב ראי (עמוד נד אות ריד) שכתב: "גם על ידי הגאון רבי חיים שמואל הכהן קונורטי (הסניור) מגדולי הרבנים בעה"ק טבריא ת"ו, נבנה הבנין הגדול, עם בית הכנסת ובית המדרש, על קבר התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א. במקום שלפי המסורה היה בנוי שם בית הכנסת מימות יהושע בן נון, על שפת ים כנרת המערבי, וגם בימי התנאים עליהם השלום. וגם רבנו האר"י זיע"א התפלל בה בכואו לעה"ק טבריא, וגילה קדושת בית הכנסת ההיא, שהתפללו בה הסנהדרין בעת שגלו לטבריא. ע"כ. ואפשר שגם מ"ש בברכות (ח.) דרבי אמי ורבי אסי היו מתפללים בין העמודים שם, מול באר מרים היכן שהיו לומדים. ע"ש. ולא לחינם, עמדו רבני טבריא וקבעו את יום חנוכת בית המדרש, ליום הילולא ושמחה לכבודו של רמב"ה זיע"א. כיון שמקום זה, גדול וקדוש ונורא מאוד, עוד מזמן התנאים. ומאז ועד היום הזה, נוהגים לערוך הילולא לכבודו של רמב"ה וזהו הוא הטעם האמיתי. ולא כפי מה שאומרים, שהיום הזה, הוא יום פטירתו של רמב"ה. [שוב ראיתי במדרש ישן כתב יד, שאכן יום פטירתו של רבי מאיר בעל הנס, הוא יום י"ד באייר וכאמור]. ולאפוקי מדברי הגאון רבי יצחק פלאגי בספר יפה ללב ח"ב (חאו"ח סימן

תצג אות ה, דמ"ב ע"ב) שכתב, ובעה"ק טבריא תובב"א מרבים בשמחה בי"ד באייר פסח שני, לכבוד רמב"ה זיע"א, שאומרים כי הוא יומא דהילולא דיליה. ע"ש. והן אמת שהמנהג פה בעירנו עה"ק טבריא ביום י"ד אייר פסח שני, נהגו לשמוח ולהלל לכבודו של התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, והולכים בתהלוכה עם חכמי ורבני העיר, תהלוכה רגלית בשירים וריקודים, עד שמגיעים למקום מצבת קבורת התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א עם ספרי תורה. ומה שהביא בשם יש אומרים כי יום י"ד באייר הוא יום הילולתו ופטירתו של הצדיק, לא נמצא בשום מקום תאריך יום פטירתו, אלא הטעם כמו שביארנו לעיל. וגם שהנהיגו להם את יום י"ד באייר פסח שני, ליום הילולתו, כיון שפסח שני אינו חל בשבת לעולם. וגם שבלאו הכי הוא יום טוב ואין אומרים בו תחנון, והוא יום שמחה. ומה שכתב הרב רפאל הלפרין בספר אנציקלופדיה לבית ישראל כרך 13 (עמוד 135): "שלפני מאות שנים החל המנהג לערוך שם הילולא ביום י"ד אייר (פסח שני)". זה אינו, שמנהג זה יסדוהו לפני 154 שנים וכאמור.

מימין לשמאל: (1) חכם יצחק נתן הכהן. (2) חכם משה יפרח. (3) חכם שמואל סבאג. (4) חכם נתן אלחדף. (5) חכם מכלוף שטרית. (6) חכם שלמה סודרי. (7) חכם מאיר אוחנה. (8) חכם עקיבא חייא בהלול. (9) חכם מרדכי אוחנה. (10) חכם אברהם אביגדור.

עדויות לקבורתו בטבריא

כב) והגם הלום, ראיתי אחרי רואי, להגאון החסיד, רבי רפאל אוחנה זצ"ל, מחכמי עה"ק טבריא ת"ו, בספרו טובת מראה (דף לח ע"א) שהוכיח בראיות ברורות שרבי מאיר בעל הנס זיע"א, קבור בטבריא, ואין להשגיח למי שרוצה לערער ולפקפק בזה, דאין לנו משען ומשענה להשען עליו נגד הקבלה, ונגד יקר שהדותא מכמה רבנים ובפרט מפי רבנו האר"י זיע"א. וכן מצאתי עוד בספרו טובת מראה (סימן כג עמוד לה) שהביא דברי הרב סדר הדורות הנ"ל שכתב, רבי מאיר דמתניתין קבור בטבריא, הוא לדייק לאפוקי ממה שכתוב בסדר הדורות (דס"ט ע"ד) שבגוש חלב קבור רבי מאיר בעל הנס ורבי יצחק מגוש חלב, ולא ידעתי מי הם בעל האקדמות ע"ש. וכנראה שאיזה אמורא או איזה חכם אחרון, ונעשה לו איזה נס. ונראה דהרב בעל סדר הדורות פשיטא ליה, דרבי מאיר בעל הנס זיע"א קבור בעה"ק טבריא כנודע, ולכן כתב שלא ידע כוונתו. גם בספר הדורות (דקכ"ט ע"ב) כתב, בטבריא קבור רבי מאיר תלמיד אלישע, וגם רבנו האר"י ז"ל כן כתב בשער הגלגולים, ודי בזה לכל חכם ומבין מדעתו. ע"ש. וראה עוד להרה"ג צוף דב"ש בספר שער החצר (סי' שכז) מה שכתב בזה.

רמז בפסוק "ולאשר אמר"

כג) ונסיים בפרפרת נאה, שהביא שם, עוד רמז נאה בפסוק בפרשת וזאת הברכה (לג, כד): "ולאשר אמר ברוך מבנים אשר, יהי רצוי אחיו וטובל בשמן רגלו". והנה מבנים אשר יהי רצוי- ראשי תיבות: "מאיר". ועוד בא: יהי רצוי אחיו טובל בשמן, ראשי תיבות: "טבריא", לרמזו שרבי מאיר בעל הנס קבור בטבריא. ע"ש. גם שהפסוק מרמז על רבי מאיר, טובל "בשמן" שמתנדבים שמן למאור לכבודו, וגם סברת רבי מאיר לשיטתו בקידושין (לו). שבין אם ישראל עושים רצונו של מקום

או להפך חס ושלום, תמיד נקראים בנים. לכן אמר: "ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו", שהוא ר"ת מאיר, שדבר זה שהבנים יהיו רצויים לפני השם יתברך, וזה לימוד זכות על עם ישראל ומקרב הגאולה, "אלהא דמאיר עננו". כנלע"ד בס"ד.

עדות הגאון רבי יוסף דוד אבולעפיה על חידוש ההילולא ביום י"ד אייר

כד. ואסיים בעדותו הגדולה, של הגאון רבי יוסף דוד אבולעפיה (השני) זצ"ל, חכם באשי בטבריה, בהסכמתו לספר תוקפו של נס (להגאון רבי חביב חיים דוד סתהון, מרבני טבריא) וזה לשונו: "זה היום עשה השם, נגילה ונשמחה בו, ובקרבו ישים או"ר בו, אשר בימינו ובהיותנו לאנשים, לפני הזקנים אראלים ותרשישים, רבותינו דור שקדמונו, מגן עזרנו, מאז הוחל לקרוא בשם ה' לבנות בית נאמן, על מצבת התנא האלקי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א ועם קדושים נאמן, וכבוד עשו לו נהנין מאורו, הושיבו ישיבה על קברו, והשם עזרנו, ויברך את מעשה ידינו, וזכות התנא הקדוש עמדה לימינו, לפאר ולרומם את בית אלקינו, מקדש מעט בית המדרש, ובית התפילה, לשם בני הגולה, ללמוד ולהתפלל בו בשם כל ישראל, רב פעלים מקבציאל, מה נורא המקום הזה, מחזה שדי יחזה, מקום נהרים יאורי'ם, בצרות ביקע יאורי'ם, עזרה בצרות, והיו למאורו'ת, לנס עמים, לעורר את הרחמים, ומן היום ההוא והלאה, פשטה הוראה, לעשות הילולא לכבוד התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס זיע"א, ביום י"ד לחודש אייר זיו, ביום הזה שם נקבצו קבוץ גליות, כמין טיפי מרגליות, אחינו אנשי גאולתנו, הבאים מארבע כנפות הארץ, להשתטח על קברי הצדיקים קדושים אשר בארץ זיע"א, ביום הזה יחד נאספו בתוככי עיר הקודש חמד זו טבריא תבנה ותכונן, לעלות ולראות, מראות הצובאות, בהר ציון התנא הקדוש זיע"א, הם ונשיהם ובניהם,

השם צבאות יגן עליהם, שכינה שרויה ביניהם, גרים ותושבים, כולם אהובים, יעלו ויבואו אל מקום הקודש ללמוד ולהתפלל ולחול במחולות, שיר המעלות, בשירי זמרה שבחי התנא, מארי משנה, ונקראה בשם "הלולא דרבי מאיר בעל הנס" זיע"א, עלינו להודות ולהלל אשר בדורנו דור יתום, אנן יתמי דיתמי חפיץ השם בידינו הצליח, להאיר את פני המנורה בהלו נרו נר תמיד ונפק נהורא, או'ר בעד או'ר אבוקה גדולה, קריאתה זו הילולא, תהל אור כי טוב בעיני ה', לברך את ישראל, כן נזכה לחזות בבנין בית המקדש והאריאל". ע"ש.

וזמזורה לטהור מצורפים כאן בהערה רמזים ופרפראות בפרשת בהר, לכבודו של התנא האלקי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א.

רבי מאיר בחינת משה רבנו

לפני שנתיים שנת התשע"ט, חל יום ההילולא של התנא האלקי, רבי מאיר בעל הנס זיע"א, בשבוע של פרשת "בהר". ונדרשתי לאשר שאלוני, אם יש רמז על כך בפרשה, בבחינת ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא (תענית ט). ועלה בדעתי, כי הפסוק: "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר". אם ניקח את התיבות "משה בהר", הם ראשי תיבות: הילולא של רבי מאיר בעל הנס. ולכאורה מה מרמזים תיבות אלו לרבי מאיר בעל הנס. ויש לפרש כי "משה" הוא בחינת תלמיד חכם. כי כל תלמיד חכם הלומד ומעיין בתורת משה יש לו ניצוץ ממשה רבנו. וזוה יאיר לנו מליצת הגמ' בשבת (קא:): ובכמה מקומות בתלמוד ובירושלמי, משה שפיר קאמרת. ופירש"י (שם) רבנו בדורו כמשה בדורו. והיינו על פי זה מרומז על רבי מאיר בעל הנס, שהיה גדול בדורו. ואמרו (בעירובין יג:): גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שאין בדורו של רבי מאיר כמותו. ועוד אמרו (בסנהדרין כד.) שכל הרואה רבי מאיר בבית המדרש, כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה. ולכן מי שאומר דברי תורה לאמיתן,

הרי הוא בבחינת משה, והוא נרמז על משה רבנו. גם רבי מאיר בחינת "משה" קבור "בהר" של טבריה, וכמו משה רבנו שנקבר "בהר" נבו, ושניהם מתו בחו"ל, רק רבי מאיר זכה להיקבר בארץ ישראל באדמת קודש טבריא, בבחינת משיח. ותיבת "בהר", זה רומז על מצבת קברו של התנא רבי מאיר, שנמצאת בהר גבוה בטבריא, כמו שאמר הפייט המשורר, רבי דוד חסין, בשירו הנודע "אוחיל יום יום אשתאה" בשבח העיר טבריה. "על הר גבוה ורום על, נצבה עליו ממעל, קבר רבי מאיר בעל אתיאי ותמהיא" [בעל האותות והמופתים]. וגם "בהר", רומז על רבי מאיר, שאמרו עליו בסנהדרין (כד.) כל הרואה את רבי מאיר בבית המדרש, כאילו עוקר הרי הרים וטוחנו זה בזה. ע"ש. (וכמ"ש בסוכה (מג.) צדיקים נדמה להם יצה"ר כהר ובוכים. ע"ש. וסימנך: "עלו זה בנגב ועליתם את ההר").

סיני, הם אותיות נס, שנקרא "בעל הנס". ושני יודי"ן הם ראשי תיבות י'איר י'שראל, שהאיר והזריח לעם ישראל מאור תורתו, שהיה מאיר עיני חכמי ישראל בהלכה (ערובין יג.). כאור החמה יאיר, התנא רבי מאיר. גם אפשר לפרש "סיני" שמשמע היותו שפל ונמוך מכל ההרים הגדולים, לכן בחר הקב"ה רק בהר סיני שהוא הפשוט שבהרים שתנתן עליו תורה. גם רבי מאיר, היה מענקי הרוח, ובד בבד עם זאת היה עניו ושפל רוח, והוא אמר בפרקי אבות (פ"ד משנה ט): "הוי שפל רוח בפני כל אדם". ע"ש. והוא כעין מה שאמרו בגמ' שבת (סז.) על הסנה, לא משום שאתה גבוה מכל האילנות, השרה הקדוש ברוך הוא שכינתו עליך, אלא משום שאתה שפל ונמוך מכל האילנות, השרה הקדוש ברוך הוא שכינתו עליך. וכמ"ש הרמב"ם בשמונה פרקים (פרק ד) שרפואות הנפש הם כעין רפואות הגוף, והרי דרשו חז"ל (בקידושין ל:) על הפסוק: "ושמתם את דברי אלה", שהתורה נמשלה לסם חיים. ע"ש. ולכן זכה שהיה בקי בכל התורה כולה, ו"סיני" זה כינוי לאדם שהוא בקי בתורה, והטעם, כיון שכל הברייתות והמשניות סדורות לו כנתינתן מהר סיני.^[ג] וסתם משנה רבי מאיר, והלכה כסתם משנה.

[ג] ועוד יש לפרש "סיני" על רבי מאיר. ידועה מחלוקת בגמ' הוריות (יד.) סיני ועוקר הרים מי עדיף. ונפסקה הלכה כרב יוסף, דסיני עדיף, כיון

טעם שנקבר בטבריא דוקא

וגם זכה ליקבר בטבריא דוקא, שעליה נאמר "טבריה עמוקה מכולן, ומשם עתידין ליגאל" (ראש השנה לא:), ופירש"י (שם): "שפלים היו אז מכל המסעות שגלו". ע"כ. ועל זה מביאה הגמרא שם, את הכתוב: "ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך" (ישעיה כט, ד) ע"ש. ומידה כנגד מידה, שרבי מאיר היה ענוותן ושפל רוח, זכה ליקבר בעיר הנמוכה והשפלה מכולם. וגם על ידיו לשיטתו שבני ישראל נחשבים בנים להשם יתברך, אף שאינם עושים רצונו של מקום, מכל מקום נקראים "בנים אתה לה'", משם עתידין ליגאל, כמו שאמר רבי יוחנן, ומטבריה שהיא הסנהדרין עתידין ישראל ליגאל, ואמרו בספרי (פ' וזאת הברכה סי' שנה) טבריא משלמת למשיח. ע"ש. וכמ"ש הרמב"ם (בפרק יד מהלכות סנהדרין הי"ב) שתחזור הסנהדרין לטבריה ומשם נעתקים למקדש. ע"ש.

שהכל צריכין למרי חטיא. כלומר, שהכל צריכים לבעל החטים, דהיינו כולם צריכים למי שיוודע משניות וברייתות לפי שהן יסוד ההלכה. ולכן הסיני' עדיף מעוקר הרים. וכתב הגאון רבי יששכר איילינבורג בספרו באר שבע (הוריות יד:): שהמחלוקת הזו היא המשך למעשה שהביאה הגמרא (שם בהוריות יג:): עם רשב"ג ורבי מאיר ורבי נתן, שהם סברו להעבירו מנשיאותו, לפי שלא היה בקי בכל התורה, וכתב הרב באר שבע (שם), דהיינו שרשב"ג ורבי מאיר ורבי נתן סברו שסיני עדיף, כלומר, שהבקי עדיף מן החרף. וגם רבי מאיר היה "סיני". ע"ש. ולפי זה, גם כאן בפסוק בהר "סיני", מרמז על רבי מאיר בעל הנס שהוא עצמו היה סיני וכאמור. ושמעתי מבני ידידי וחביבי, יש"א ברכה מאת ה', כי רבי מאיר היה גם עוקר הרי הרים וטוחנם זה בזה בסברא ישרה ופלפול וחרifות, וכמ"ש חז"ל (גדרים לח.) על משה רבנו שנהג טובת עין בישראל ומסר להם פלפולא דאורייתא. והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, וגם רבי מאיר בעל הנס היה עניו כנ"ל. וא"כ שניהם מרומזים בפסוק: "משה בהר סיני" על שם הר סיני שהיה קטן ונמוך שבהרים בעונה וניתנה תורה על ידו. עכ"ד.

גם "משה" ר"ת למפרע: הילולת שמעון מאיר. שבשבוע זה חל הילולת רמב"ה ורשב"י זיע"א. ושניהם בבחינת משה רבנו בדורם. לאמר, הם אותיות למאר (האלף בחולם), שמדליקים שמן לכבודו של התנא רבי מאיר. גם "לאמר" גימטריא "כמאיר".

אגב, בכל תפוצות ישראל בארץ ובעולם, נהגו לציין את ההילולא של רבי מאיר בעל הנס זיע"א, ביום זה י"ד אייר פסח שני, לערוך סעודה לכבודו, לעסוק בתורתו ולהדליק נרות לכבוד נשמתו, וכן היה מנהגם של רבני משפחת אביחצירא זיע"א, והיה אומר על כך רבנו מאיר אביחצירא זיע"א, דאע"פ שאין ידוע מתי נפטר רבי מאיר בעל הנס זיע"א, כיון שנהגו ישראל לציין את ההילולא, ולעלות לקברו ביום זה, כך מסכימים גם בשמים שיהיה יום זה נחשב ליום ההילולא שלו.

זכעת בהגלות נגלות דברי המדרש הנ"ל, שאכן ביום זה, יום י"ד אייר נח נפשיה דרבי מאיר, יוצא שמשמים הסכימו לחכמי ורבני טבריא, לקבוע את יום "פסח שני", ליום ההילולא לכבודו של התנא רבי מאיר זיע"א.

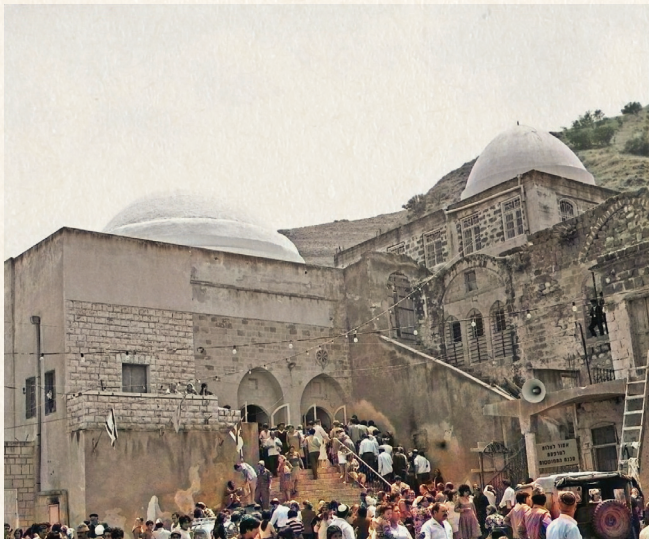
אלהא דמאיר ענני, ביום זה הוא פסח שני, מחושך לאור
הוציאני, והאר עיני, אשיר לך פי ולשוני, ואהלל אני, אתה
ה' נרי תאיר, בזכות התנא רבי מאיר.

בבית הכנסת עץ חיים. מימין: רבי מאיר ועקנין, שלישי ראש העיר, אחריו רבי רפאל הכהן קוק. משמאל: רבי שלמה ילזו, לידו רבי דוד פרץ הרב הראשי לטבריא

תהלוכת ספר התורה בשנת תש"כ

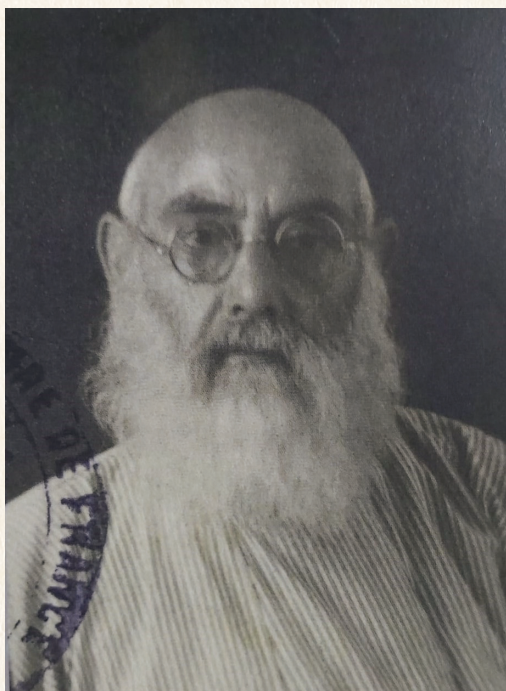
תהלוכת ספר התורה בשנת תשל"ה

מימין לשמאל: הרב שלום אסולין, הרב מאיר ועקנין, הרב רפאל הכהן קוק

מימין לשמאל: הרב חי וזאן, הרב יהודה יפרח, הרב מאיר ועקנין, הרב יעקב ועקנין, הרב יעקב
חי זריהן, הרב מאיר אבואלעפייא, הרב נתן הכהן, הרב אליהו ילזו, הרב מימון כהן

הרב חיים סמאג'א זצ"ל רבה של טבריא

**אלהא
דמאיר ענני**

**ביאור הפיוט
"אפתח פי ברינה"**

פיוט "אפתח פי ברינה"

לכבוד התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א

עם ביאור משולב בכל מילות הפיוט המפורסם
והמושר בהילולה בכל תפוצות ישראל

בליל י"ד באייר נהגו בקהילות הספרדים ועדות המזרח בכל תפוצות ישראל, לערוך סעודה לכבוד רבי מאיר בעל הנס זיע"א, ובקהילות רבות לומדים בספר "מאיר בת עין" אשר הוא ליקוט משניות מימרות ואגדות מאמרותיו של התנא הקדוש, גדול אדונינו, רבי מאיר בעל הנס. ספר זה נדפס לראשונה בבגדאד שנת תרכ"ח, ע"י השד"ר רבי יעקב בן סאמון אשר נשלח כשד"ר לארצות העמים עבור יהודי טבריא.

אולם אחר החיפוש מצאתי שספר "מאיר בת עין" חיברו הגאון רבנו יוסף חיים זיע"א בעילום שם. וכמ"ש תלמידו הגאון רבי בנציון חזן זצ"ל: "מאיר בת עין דפוס בגדאד קדום, אני הדל טעייתי וכתבתי קודם שמחברו חכם מטבריה [כוונתו על רבי יעקב בן סאמון], אולם כעת ברור אצלי שהמחבר הוא האדמו"ר רבי יוסף חיים זצ"ל, ורק חכם מטבריה הדפיסו פעם שנית. ואני חשבתי שהוא המחבר, ודבר זה ברור לי מילדותי". והובא בספר בן איש חי (כל הכתוב לחיים, עמוד 511). ע"ש. וכתבתי זאת, לאפוקי מדעת חכם אחד כ"ד נר"ו, שהפיץ ברבים, שספר מאיר בת עין, נכתב ע"י חכמי ורבני טבריה, ונדפס לראשונה בבגדאד שנת תרכ"ח. אולם לפי האמור זה אינו. וכן העיד נכד הגרי"ח, רבי דוד חיים זצ"ל, ספר "מאיר בת עין" חיברו מר זקני הרי"ח הטוב זצ"ל. גם מצאתי להחכם רבי אהרן ששון ב"ר אליהו נחום זצ"ל, בספרו זכרון לחיים כתב יד, והוא תולדות חכמי ורבני בכל, ושם העיד שספר "מאיר בת עין" חיברו הגאון רבי יוסף חיים זיע"א.

השיר "אפתח פי ברינה", הינו שיר הוד והדר המבטא ומספר את שבח תולדותיו מעשיו נוראותיו, וכוחו ועוצם גדולתו של התנא האלהי רבי מאיר בעל הנס זיע"א, ומנהג קדוש ונפוץ בקרב כל ישראל בארץ ובעולם, לשורר בקול רם ונעים את השיר: "אפתח פי ברינה" ביום הילולתו י"ד באייר (פסח שני).

פיוט זה הופיע לראשונה בספר "מאיר בת עין", הפיוט המפורסם המושר בפי כל ישראל, לכבוד התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א, אפתח פי ברינה שנכתב ע"י הרב מאיר בן אלישע וסימן באקרוסטיכון אני מאיר חזק.

אֶפְתַּח פִּי בְרִנָּה, בְּשִׁיר וּבְגִינָה, לְכַבֹּד זֶה הַתְּנַא, הוּא רַבִּי
מֵאִיר.

נִכְבַּד מִכָּל נִבְרָא, רֵאשׁ וְעֵטְרָה, פּוֹקֵד כָּל עֲקָרָה, הוּא
רַבִּי מֵאִיר.

יַחַד כָּל חִבְרָתוֹ, לֹא יָדְעוּ דַעְתּוֹ, מִרַב חֲכָמָתוֹ, שֶׁל רַבִּי
מֵאִיר.

מִפְּאָר בְּחֻכְמָה, בְּעַמְקֵי יָמָא, כָּל מִשְׁנֵה סְתוּמָה, הוּא רַבִּי
מֵאִיר.

אִם הִנֵּפֶשׁ מָרָה, זַעַם וְעִבְרָה, יִדוֹר בְּעֵת צָרָה, לְרַבִּי
מֵאִיר.

יַעַן עַל כָּל פְּנִים, לָנוּ דִין בָּנִים, הַסְּפִימוּ נְבוּנִים, לְרַבִּי
מֵאִיר.

רַבִּי הוּא דְאֵתִי, לְעַדִּיפּוּתִיָּה, מִשּׁוּם דְּחִזִּיתִיָּה, לְרַבִּי מֵאִיר.

חִזְקוּ וְזַמְרוּ, שִׁירִים תֹּאמְרוּ, וְגַם הִזְהָרוּ, בְּרַבִּי מֵאִיר.

זְכְּרוּ גְזֵרָתוֹ, וְתַקְנָתוֹ, כְּתוּב בְּתוֹרָתוֹ, שֶׁל רַבִּי מֵאִיר.

כַּבִּין פְּזוּרְנוּ, לְאַרְיֵן קַדְשֵׁנוּ, מְהֵרָה עֲנֵנוּ, אֱלֹהָא דְמֵאִיר.

היות ולפיוט זה לא נכתב פירוש בשום מקום, לכן אמרתי להביא לפניכם פיוט זה עם ביאור משולב השווה לכל נפש, צח וברור בכל מילות הפיוט, בשפה ברורה ועומק כוונתו, עם מקורות והערות, ביאורים ורמזים, ממה שחנני השם יתברך לכבודו של התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א.

סימן: אני מאיר חזק

אֶפְתָּח אֶת פִּי בְּרִנָּה לִדְנוֹן, בְּיָשִׁיר בְּפִה וּבְנִינָה, בְּכָלִי זֹמֵר כִּמְ"שׁ
לְמִנְצָח בְּנִינּוֹת מְזֻמּוֹר שִׁיר. לְכָבוֹד זֶה הַתְּנַא,¹ שֶׁהָאִיר
אֶת הָעוֹלָם בְּתוֹרָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ, הוּא רַבִּי מֵאִיר הַמְּפֹרָסִים בְּתוֹאֵר:
"בעל הנס", על שם הנסים והנפלאות שנעשו בזכותו.

נִכְבְּד מִכָּל נִבְרָא כֹּל בְּנֵי דוֹרוֹ כִּיבְדוּ וְהִעֲרִיכוּ אֶת רַבִּי מֵאִיר,
וּשְׁמוֹהוּ לְרֹאשׁ עֲלֵיהֶם, כִּי הִיָּה נֶחֱשֵׁב לִיחִיד בְּדוֹרוֹ. (הוריות
דף יג ע"ב), **רֹאשׁ וְעֵטְרָה** לְכֹל הַצְּדִיקִים, שְׁמוֹהוּ חֲכָמֵי הַדּוֹר
לְרֹאשׁ עֲלֵיהֶם, בְּנֹזֵר כְּתֵר מַלְכוּת וּכְבוֹד, וּכְמִ"שׁ בְּעִירוֹבִין (יג): גְּלוּי
וִידוּעַ לְפָנָי מִי שֶׁאִמַּר וְהִיָּה הָעוֹלָם, שֶׁאֵין בְּדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר כְּמוֹתוֹ.
וְהוּא עַל פִּי לְשׁוֹן הַפְּסוּק (זכריה ד, ז): "וְהוֹצִיא אֶת אֲבִן הָרֹאשָׁה".
שֶׁהִיָּה רֹאשׁ וְעֵטְרָה לְחֲכָמִים. **פּוֹקֵד כָּל עֲקָרָה** הַשְׁתַּטְּחוֹת עַל צִיּוּנוֹ
שֶׁל רַבִּי מֵאִיר בְּעַל הַנֶּס, וְכֵן נִדְבּוֹת צְדָקָה וְשִׁמְן לְעִילוּי נִשְׁמָתוֹ הֵם
סְגוּלָה לְהַפְקֵד בְּזֵרַע שֶׁל קִימָא,² הוּא רַבִּי מֵאִיר.

1. מלשון הגמרא (שבת יא): ועוד, האי תנא הוא וכו'.
2. ואע"פ שמצאנו בתענית (ב) שהקב"ה פוקד עקרות ואינו נמסר לשליח. כבר אמרו במדרש רבה (שיר השירים א, ד, סימן ב), ובמדרש רבה (דברים

יחד כל חֲבֵרְתוֹ רבי מאיר היה בקי וחריף ומחודד, יותר משאר חביריו התנאים, ולכן חביריו לא ידְעוּ דְעֵתוֹ לא עמדו על סוף דעתו, להבין אלו מדבריו נכונים, ואלו אינם נכונים, מֵרַב חֲכָמָתוֹ שהיה אומר על דבר שהוא טמא, שהוא טהור, ומראה לו פנים, ונותן לכך טעם הגון מדוע הוא טהור. וכן על דבר שהוא טהור,

פרשה י פיסקא ג) מה הקב"ה פוקד עקרות, אף צדיקים פוקדים עקרות. ונראה כיון שהקב"ה רוצה שיתגלה לעולם אהבתו לצדיקים, שנותן להם את הכח הגדול הזה להמשיך חיים ממש, ואז נפקדים על ידי תפלת הצדיק. ויש הרבה עדויות על נשים עקרות שהתפללו בקברו ונפקדו. ויש לרמוז את הפסוק (במלכים ב, ד, טז): **וַיֹּאמֶר (אוֹתִיּוֹת וּמֵאִיר) "לְמוֹעֵד הַזֶּה כַּעַתְּ חִיהַ"**, את חובקת בן. בגימטריא **"רבי מאיר בעל הנס"**. וכ"כ מרן החיד"א בספרו כף אחת (סימן ג) וז"ל: **"יום שתטבול אשתו, יתן שמן לעילוי נשמת רבי מאיר, ויאמר קודם, הריני מנדב שמן זה למאור לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, כדי שהקב"ה בזכות רבי מאיר, יזכני להוליד הלילה הזה הבא עלינו לשלום, ותתעבר אשתי פלונית בת פלונית בבן זכר לחיים טובים ולקיימא, זרע אנשים לעבודתו יתברך, אלהא דמאיר ענני"**. עכ"ל. וכן הגאון הקדוש, רבי ישראל אביחצירא (סידנא בבא סאלי) היה מייעץ לזוגות שלא נפקדו להתפלל בציון רבי מאיר בעל הנס בטבריה, וכמו שהובא מעשה בספר אור דניאל ח"ד (עמוד ריט) על אשה עקרה שנים רבות שבאה לפני הבבא סאלי, והפנה אותה לבכות ולהתפלל בקברו של התנא רבי מאיר בעל הנס בטבריא, וראה זה פלא, תוך שנה נפקדה האישה בבן זכר. ע"ש. גם הרבי מליובאוויטש נתן סגולה לאשה עקרה, להפריש צדקה לקופת רבי מאיר בעל הנס בטבריה, קודם הדלקת נרות בכל ערב שבת קודש וערב יום טוב. וראה לזה ממה שהובא בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא כ) אמר רבי מאיר, רני עקרה, עקורה אומה שעקרוה אומות העולם שנאמר (תהלים קלז, ז): **"זכור ה' לבני אדם"**. ע"ש. ולפי זה פוקד כל עקרה, היינו שמלמד זכות על עם ישראל הנקראת עקרה.

היה אומר שהוא טמא, ומראה לו פנים ונותן טעם הגון לכך שהוא טמא. (עירובין יג:) **שָׁל רַבִּי מֵאִיר.**

מִפְּאָר בְּחֻמָּה רבי מאיר היה חכם גדול מאוד, [גיטין סז.], וכח חריפותו וגודל זכרונו הנדיר, היה להפליא **בְּעִמְקֵי יָמָא** תורה וחכמה מפוארת, כנחל שיש בו מעיין הנובע ומתגבר כעומק הים, וכמ"ש (איוב יא, ט): "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", ידיו רב לו בעומק שכלו, עמוק עמוק מי ימצאנו. "מים עמוקים דברי פי איש, נחל נובע מקור חכמה" (משלי יח, ד). **כָּל מִשְׁנָה** שהיא **סְתוּמָה**, כל משנה שסתם רבי יהודה הנשיא בלי לציין שם אומרה, הלכה כסתם משנה³, **הִיא רַבִּי מֵאִיר.**

אִם הִנֵּפֶשׁ מְרָה, אם הנפש מרה מרוב צער. מלשון הפסוקים: "במר נפשי" (איוב ז, יא). "בנפש מרה" (שם כא, כה). **וְעַם וְעִבְרָה**, והנפש כואבת מרוב כעס וחרון אף, על פי לשון הפסוק (תהלים עח, מט): "ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה". **יְדוֹר בְּעֵת צָרָה**, כדי להנצל מהצער ומידת הדין⁴ ישלם את

3. וכמ"ש בסנהדרין (פו.) סתם משנה רבי מאיר, כלומר, סתם משנה בלא להזכיר מי אמרה, הרי זו שיטת רבי מאיר. ועיין בתוספות שבת (לט: ד"ה אמר) דהלכה כסתם משנה עדיפא גם נגד המכריע. ע"ש.

4. כידוע ישראל קדושים נוהגים בכל תפוצות ישראל אם יארע איזה גניבה ואבידה, ובכל עת צרה וחולי ומכאוב, נודרים שמן או מעות על קברו ואומרים אלהא דמאיר ענני בזכותו, והוא יענם ויעזרם ויפלטם. כך כתבו בספר חבת ירושלים (הורוויץ) מאמר גולת תחתיות (אות ט), ובספר מסעות משה

נדרו⁵ לְרַבִּי מְאִיר.

יען על כל פְּנִיָּם, אפילו שאין אנו עושים רצונו של מקום, אפילו הכי לשיטת רבי מאיר יש לָנוּ דֵינָן בְּפְנֵיָם, נחשבים וקרויים

(קברים בטבריה עמוד קלז), והגאון רבי חיים פלאגי בספר צדקה לחיים (מערכת מ' אות שפז), מדרש תלפיות (מערכת אבידה דף יד ע"ג), ובספר שדי חמד ח"ו (מערכת ארץ ישראל דף עא ע"ב), ומרן החיד"א בספר פתח עינים (בחיודושו לעבודה זרה יח): ואכמ"ל יותר.

5. ואם תאמר, הרי רבי מאיר דעתו שלא טוב לנדור לכתחילה כמבואר בגמ' חולין (ב.). וא"כ איך נהגו בכל תפוצות ישראל לנדור ולנדוב לכבודו של רבי מאיר. ובאמת שהתוספות (שם, ד"ה אבל אמר) הרגישו בזה, שאם תאמר והא כתיב (בראשית כח): וידר יעקב נדר", וכתוב (יונה ב): את אשר נדרתי אשלמה". ולפי רבי מאיר שבשום אופן לא טוב לנדור איך נדרו צדיקים אלה. ותירצו שבשעת צרה מותר לידור, ודבר זה למד המדרש בראשית רבה (פרשה ע אות א) ממה שנאמר ביעקב: "וידר יעקב נדר לאמור". לאמור, לדורות שיהיו נודרים בעת צרה. ע"ש. ולפי זה מודה רבי מאיר שמותר לנדור בעת צרה. ובחיודושו הריטב"א (שם, ד"ה והקשו) שעל זה סמכו לנדור נדבות לעניים ביום הכיפורים שהוא כעת צרה לפי שהוא יום הדין, שספרי חיים פתוחים לפניו יתברך, לפיכך נודרים כדי להנצל מן הדין. ע"ש. והרמב"ן (שם) מבאר, שכל מה שנאמר "טוב אשר לא תדור", זה מדובר רק בקרבנות למזבח שאפשר לבוא לידי תקלה ומעילה, אך נדרי צדקה לעניים ראוי להיות נשבעים ומשלמים, שהרי שנינו (פ"ג דאבות משנה יג): "נדרים סייג לפרישות". ע"ש. וכן הוא הדין לענין נדרים שנודרים לכבודו של רבי מאיר בעת צרה. וכמה גדולה זכותו של התנא רבי מאיר, שכל הנודר בעת צרתו יושע מצרתו וינצל מדאגתו. ויש לרמוז מה שאמרו בפרקי אבות: "מרבה נכסים, מרבה דאגה", מי שיש לו דאגה, ירבה לידור לכבודו של רבי מאיר בעל הנס, מרבה ראשי תיבות: ר'בי מ'איר ב'על ה'נס.

אנו כבנים של מקום, בבחינת "בני אל חי", הנהגת השם היא כהנהגת אב אל בנו, בנים חשובים החביבים ומוכתרים במעלת "בנים אתם לה' אלהיכם"⁶, הַסְפִּימוּ נְבוֹנִים, אף שהכלל שהלכה כרבי יהודה, מ"מ בענין בנים אתם לה', נפסקה הלכה גם אם אינם עושים רצונו של מקום, כרבי מאיר⁷, לְרַבִּי מֵאִיר. הסכימו כולם לרבי מאיר כדי ללמד זכות וסגוריא על עם ישראל.

6. בגמרא (קידושין לו.) איתא פלוגתא בין רבי מאיר לרבי יהודה. רבי יהודה אומר, בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, קרויים בנים. ובזמן שאין עושין רצונו של מקום, קרויים עבדים. ואילו רבי מאיר סובר, בין כך ובין כך, אתם קרויים בנים. כלומר אף על פי שישראל מתנהגים בדרך שטות כסכלים כמ"ש (ירמיה ד, כב): "בנים סכלים המה", נחשבים הם עדיין כבנים.

7. וכמ"ש בשו"ת הרשב"א ח"א (סימן קצד וסימן רמב) דאע"ג דר"י ור"מ הלכה כר"י, הכא קי"ל הלכה כרבי מאיר, דבין כך ובין כך קרויים בנים, כיון שמשמעות הפסוקים הם כדבריו, שבני ישראל קרואים בנים אף בשעה שאינם עושים רצונו של מקום. ע"ש. ועיין זוה"ק רעיא מהימנא (פרשת בהר דף קיא ע"ב) שהובאו דברי רבי מאיר באחרונה לחתום בדבריו שהלכה כמותו, וכמ"ש בניצוצי זוהר (שם אות יט) ע"ש.

והגאון רבי יוסף חיים בספרו בן יהודע (קדושין לו.) כתב שאפשר לפרש את הכתוב במשלי (ד, כ): "בני לדברי הקשיבה לאמרי הט אונך". שהמילה "לאמרי" בהיפוך היא "למאיר", והמשמעות היא, בני הקשיבה לדברי, וזאת בזכות של מאיר הט אונך, שאומר שאתם קרואים בנים, גם אם אינם עושים רצונו של מקום, ועל ידי כך שתטה אונך לדברי רבי מאיר אל תתייאש מן הרחמים. ועוד ביאר מה שכתב רבנו רבי חיים ויטאל זיע"א, שרבי מאיר נקבר מעומד, שהוא מפני שמחמת שיטתו שנקראים בנים, אף בשעה שאינם עושים רצונו של מקום, נתן הוא עמידה לישראל בעולם. ע"ש.

רְבִי הוּא רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיא שֶׁהִיא תַלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, הוּא דְּאָתֵי, הוּא שְׂבָא וְזָכָה לְעֵדֵיפּוֹתֵיהָ, שֵׁישׁ לוֹ יוֹתֵר עֲדִיפּוֹת וְחֲשִׁיבוֹת, כִּיּוֹן שֶׁהוּא מֵחֻדָּד יוֹתֵר מֵחֲבֵרָיו, וְהוּא מְשֻׁם דְּחִזְיָתֵיהָ, לְרַבִּי מֵאִיר. כִּיּוֹן שֶׁהִיא רוֹאָה אֶת רַבִּי מֵאִיר מֵאַחֲרָיו בְּעַת לִימוּדוֹ אֲצֵלוֹ, וְאֵילוֹ הִיא רוֹאָה אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו, הוּא מֵחֻדָּדָא טְפִי, הִיא נַעֲשָׂה מֵחֻדָּד וְחֲרִיף יוֹתֵר.⁸

חִזְקוֹ וְזִמְרוֹ, כֹּל הַמּוֹן הָעַם, שְׂרִים וּמְזֻמְרִים לְכַבּוֹד, בְּהַתְּלַהּבוֹת גְּדוּלָה, בְּפֶרֶט בְּיוֹם הַהִילּוּלָא שְׁלוֹ, עוֹלִים עַל קַבְרוֹ, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָתוֹ, וְעוֹשִׂים שֵׁם הַדְּלָקָה לְכַבּוֹד, וְנוֹדְרִים צְדָקָה לְעַנְיִים לְזַכֵּר נִשְׁמָתוֹ, וְכִמָּה שִׁירִים וּפְיוּטִים הַתְּחַבְּרוּ לְכַבּוֹד הִילּוּלָא זֶה, וְכֵן סֹדֵר לִימוּד לְלִמּוּד עַל קַבְרוֹ⁹ שִׁירִים תֵּאמְרוּ, נִהְלַל וְנִשְׁבַּח אֶת הַתְּנַא רַבִּי מֵאִיר, וְנִזְמַר שִׁירִים בְּשִׁבְחוֹ בְּשִׁיר זִמְרוֹ, בְּיוֹם הִילּוּלָתוֹ י"ד

8. הכי איתא בגמ' עירובין (יג). ובירושלמי התם איתא, דרבי לא ראה את רבי מאיר מימיו, אלא רק ראהו מאחוריו. ובירושלמי (פ"ה דביצה ה"ב) איתא, דרבי היה יושב אחריו בשיבה, ונתגלה צוארו של רבי מאיר, וראה אותו רבי, ומשם זכה להיות מחודד. וע"ע בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' צ) במעשה של רבי יהודה הנשיא עם רבי מאיר ע"ש. והגאון תורת חיים (עירובין יג): כתב, הטעם לפי שהשכינה היתה שורה עליו, שהיה רבי מאיר צופה ברוח הקודש. ולכן כל מי שזכה לראותו נמשך עליו שפע רוח הקודש. ע"ש.

9. מלשון הכתוב בתהלים (צח, ד): "הריעו לה' כל הארץ פצחו ורננו וזמרו".
ובישעיה (נב, ט): "פצחו רננו יחדיו".

באייר (פסח שני), וְגַם הִזְהָרוּ, בְּרַבֵּי מַאִיר. שמכריזים ברקיע

הזהרו ברבי מאיר ובתורתו.¹⁰

זְכְּרוּ גְזֵרָתוֹ, רבי מאיר היה מחמיר על דברי תורה, גזירותיו היינו

חומרותיו.¹¹ וְתִקְנָתוֹ, תיקן תקנות חשובות אשר התקבלו

בקהילות רבות בישראל¹², כְּתוּב בְּתוֹרָתוֹ, שֶׁל רַבֵּי מַאִיר.

10. כמבואר בגמ' קדושין (פא.). והרב בן יהודע (שם) פירש, הכוונה הזהרו

ברבי מאיר, מצד קדושת נשמתו, ובתורתו כמשמעה. ע"ש.

11. כמו שאמר שמואל בגמרא (עירובין מז: ובכתובות ס:) הלכה כרבי מאיר

בגזירותיו ופירש רש"י (שם) בגזירותיו, בדבר שהוא מחמיר על דברי תורה

באיסור והיתר על ידי גזירת דבריהם, וגזירותיו היינו חומרותיו. ע"ש. וכתבו

התוספות בכיצה (כו. ד"ה אלא רבי מאיר) ואע"ג דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה

כרבי מאיר בגזירותיו, והיינו ודאי בגזירותיו ולא בקנסותיו. ע"ש.

12. כמ"ש בגמ' (מנחות מג:.) רבי מאיר תיקן חיוב מאה ברכות בכל יום. ותיקן

כמה תקנות בתפילה, שעשני ישראל, שלא עשני אשה כמבואר בברכות

(סא:), ובבא בתרא (קמה.) ועוד. גם תיקן כתנות אור באלף וכמו שאמרו חז"ל

(במדרש בראשית רבה כ, יכ) בתורתו של ר' מאיר היה כתוב כתנות עור באלף,

היינו כי אור שברא הקב"ה במעשי בראשית, היה אדם צופה בו מסוף העולם

ועד סופו, וכיון שחטא נתמעט האור וגנוו לצדיקים לעתיד לבא, והיכן גנוו

בתורה. וזהו בתורתו של רבי מאיר, דהיינו רבי מאיר זכה על ידי תורתו לקבל

מאור הראשון, כי על ידי חטא אדם הראשון, נתחלף אור לכתנות עור, ורבי

מאיר תיקן זה על ידי תורתו, להיות אורו זורה כמעין אור של שבעת הימים.

ובזה נתבאר מה שאמרו בעירובין (יג:) תני לא רבי מאיר שמו, אלא רבי נהוראי

שמו. והלא כוונה אחת לשני השמות האלו. אך כיון שרבי מאיר היה

סופר וחכם, ובספר תורה שלו היה רושם בצד הספר תורה רמזים יקרים,

ונשאלו לנו ארבעה דברים, תיבת מות, כמ"ש בבראשית רבה (פרק ט סימן

קביץ פֿזירנני, תקבץ את עדת ישראל הפזורים בין האומות לְאָרְיץ
 קָדְשֵׁנּוּ, לארץ ישראל ונראה בעינינו משיח, כי רבי מאיר היה
 משיח,¹³ ונקבר בטבריא, ומשם עתידים להיגאל (ראש השנה יא.),
 ונקבר מעומד להתפלל על הגאולה. ולכן מבקשים ומתפללים אל
 השם יתברך מְהֵרָה עֲנֵנוּ, אֱלֹהֵא דְמַאִיר. אשר האיר לישראל

ה) בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב, במקום והנה טוב מאוד, והנה טוב מות,
 תיבת אור, היו כתוב בתורתו: כתנות אור במקום עור. והיוד של בני דן, וכמ"ש
 בבראשית רבה (פרק צד סימן ט) בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב: ובן דן
 חושים. ור"ש מרומי כמ"ש בתלמוד ירושלמי (פ"א דתענית סוף הלכה א)
 בספרו של רבי מאיר מצאו כתוב: במקום משא דומה משא רומי. ע"ש.

יצא לנו שבתורתו של רבי מאיר היה כתוב (בפירושו על התורה כתב יד. כך
 פירש הרב עץ יוסף (פרשת ויגש, פרק צד) ולפי זה מתורץ קושיית הרב
 מהרז"ו (שם), איך היה תורתו של רבי מאיר משונה משאר תורות. ולפי
 האמור אתי שפיר, דהיינו חידושי תורה שחידש רבי מאיר. שוב ראיתי שכן
 פירש הרב מנחת שי (על הפסוק כתנות עור). ע"ש. ויש לומר גם, שרבי מאיר
 כתב כן בספר תורה שלו על הגליון וכמ"ש הרב מתנות כהונה בבראשית רבה
 (פרשת ויגש ט, ה). ואכמ"ל. מ'ות, א'ור, במקום ובני דן, ובן דן חסר י'וד,
 ובמקום דומה ר'ומי, והוא ראשי תיבות: מאיר. והוא כפתור ופרח.

13. וראה בספר אמת ליעקב (שם) שהביא דברי הגמרא בראש השנה (לא):
 שהגאולה תתחיל בעיר טבריה. ופירש הטעם בזה, כיון שהגאולה תבוא
 בזכות רבי מאיר שמקומו בטבריה, והוא סובר שגם כשישראל חוטאים הם
 נקראים בנים למקום, ולכן הצדקה שעושים בזמן הזה מועילה לנו. (ראה בבא
 בתרא י:) ומקרבת את הגאולה. ובזה ביאר את מה שהובא בירושלמי (כלאים
 פ"ט ה"ג) שאמר רבי מאיר בעת פטירתו, "הא משיחון דיכון", שהתכוין בזה
 למשיח שיבוא בזכותו. ע"ש. וראה עוד בספר בן יהודע (ראש השנה לא:).

בתורתו וקדושתו, כאור המנורה בבית המקדש, ונרמז האור בשמו מאיר, כדאיתא (בעירובין יג.) לא רבי מאיר שמו, אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר, שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ע"ש. והוא יברך את עם ישראל מעין הברכה.¹⁴ ונוכה לראות בבנין אריאל בקרוב דידן. אנא השם, תמהר להושיע את עמך ישראל מכל צרותיהם, בזכות רבי מאיר בעל הנס זיע"א.

14. מחבר הפיוט המשורר בשירו את נפלאותיו וגדולתו של התנא רבי מאיר, על פי מעשה נסים שעשה, וכמה נסים נעשו על ידו עד שנקרא בפי כל: רבי "מאיר בעל הנס", ובפרט מפורסם הנס שהובא בגמרא עבודה זרה (יח:): שהלך לרומי להציל את אחות אשתו, ונתן מעות לשומר, וביקש ממנו לשחררה, והבטיח לו שאם יתפסו אותו יאמר "אלהא דמאיר ענני", וינצל. וכך היה, שתפסו אותו ורצו להרגו, ואמר "אלהא דמאיר ענני" וניצל. ולכן חותם את שירו באמירת קריאה זו של "אלהא דמאיר ענני", שהפכה במהלך השנים להיות תפילה קבועה ושגורה בפיות עם ישראל, כסגולה להושיע ולהיפקד. וזכות התנא רבי מאיר יגן עלינו ועל כל ישראל, ונוכה בקרוב לבנין אריאל, בבוא גואל לישראל. אמן ואמן.

yusuf g
aerial
photography

yusuf g
aerial
photography

